

Sändlista

Ert tjänsteställe, handläggare

Ert datum

Er beteckning

Vårt tjänsteställe, handläggare

Vårt föregående datum

Vår föregående beteckning

LARS-GUNNAR FALK, lars-
gunnar.falk@mil.se**Rekommendationer med anledning av Försvarsmaktens undersökningskommission FMUK 2017-1 Bgbv90 genom is 2017-03-26****Svar före
2018-10-01**

(1 bilaga 5 underbilagor)

1. Bakgrund

Den 26 mars 2017 kl. 22.15 sydväst Boden går en bärgningsbandvagn 90 genom isen på Alån vid mynningen till Alträsket. Vagnchefen hinner precis utrymma vagnen innan den försvinner ned under vattenytan. Föraren av vagnen blir trots omfattande räddningsförsök kvar i vagnen och dödförklaras senare under natten.

Tillsättande av Försvarsmaktens Undersökningskommission (FMUK) regleras i FIB 2017:1 Försvarsmaktens interna bestämmelser om undersökning av olyckor, olyckstillbud och avvikelser.

Chefen för Försvarsmaktens säkerhetsinspektion (C SÄKINSP) har 2017-03-27, FM 2017-7343:1 beslutat att tillsätta en FMUK för att undersöka olyckan vid I19 med Bärgningsbandvagn 90 under övning Vintersol 2017-03-26. Till ordförande i FMUK har utsetts överste Lars Hammarlund HKV PROD.

2. C SÄKINSP sammanfattning och kommentarer

Allvaret bakom rubricerad FMUK kan inte nog understrykas. Densamma bidrar till att undersöka händelseförloppet, som ledde till den yttersta konsekvensen, att föraren på en bärgningsbandvagn 90 förolyckades vid förbandsträning. Rekommendationerna ska utgående från undersökningen inte belägga någon enskild med skuld utan syftet skall vara att utveckla och förbättra FM

(LFA)

Postadress
Högkvarteret
107 85 StockholmBesöksadress
Lidingövägen 24Telefon
08-788 75 00Telefax
08-788 77 78E-post, Internet
exp-hkv@mil.se
www.forsvarsmakten.se/hkv

organisation och verksamhet. FM verksamhets säkerhetsarbete ska bedrivas med beaktande av FM faktiska uppgift att kunna genomföra väpnad strid i komplexa miljöer.

FMUK 2017-1 har arbetat initierat utgående från bland annat Fälthandbok Undersökningsmetodik 2013 varvid ett mycket grundligt underlag avseende händelsen redovisats i en rapport. Härvid är vad som kan bedömas som några av de direkta och bidragande orsakerna till olyckan tydligt beskrivna.

C SÄKINSP slutsats utgående från beskrivningen av händelseförloppet som ledde fram till olyckan är att inledningsvis missuppfattades förhållandena kring en minering. Detta var inget planerat eller i terrängen rekognoserat moment. Planen var att kompaniet skulle framrycka till Brännberg för att gruppera och vila. Kompaniet fattade dock ett taktiskt rätt beslut och genomförde en kringgång av den uppfattade mineringen. Härvid genomförde kompaniets huvuddel en lyckad kringgång men bakre delar med bland annat bärgningsbandvagnen framryckte annan väg innebärande att Alån felaktigt passerades. Alån passerades av två stridsfordon 90 innan bärgningsbandvagnen följde i deras spår. Bärgningsbandvagnen klarade dock ej passagen då isen brast. Överväganden och beslut om passage har gjorts av flera inblandade vilket likaledes skedde av bärgningsbandvagnens besättning. Bidragande till detta beslut var att personalen i rådande läge med stöd av mörkerhjälpmedel, befintligt kartunderlag samt under rådande snöförhållanden missbedömde passagen av Alån.

Antaganden kan göras avseende eventuellt ytterligare bidragande orsaker då det i händelsen är ett flertal samverkande faktorer som sammanfallit, vilket bland annat omfattar rent mänskliga beteendevetenskapliga förhållanden. Människan tenderar till att i olika situationer rationalisera. Att i den situation som rådde, gällande all inblandad personal, utpeka någon enskild skyldig är inte rimligt. Flera i händelsen inblandade har verkat dels under stress och dels med ett sämre viloläge. Viloläget för bärgningsbandvagnens personal har i intervjuer beskrivits som bättre än för kompaniets huvuddel.

Ett antal bakomliggande faktorer och orsaker har redovisats av FMUK 2017-1. Detta bedöms ej vara utlösande faktorer för orsaken till att bärgningsbandvagnen gick genom isen.

C SÄKINSP finner dock anledning att utifrån FMUK 2017-1 grundliga underlag rekommendera ytterligare analys av bakomliggande orsaker då detta kan leda till förbättringar för hela FM.

Rekommendationerna riktas mot för FM gemensamma behov av åtgärder, inte enbart lokala.

Flera av de avvikelser som beskrivs anser C SÄKINSP vara förhållanden som inte bara gäller I 19 utan till del allmänna för flera verksamheter och förband inom FM.

C SÄKINSP uppfattar inte att det är en specifikt bristande säkerhetskultur vid just I 19 som orsakat olyckan.

En grund för detta ställningstagande är de av MARKI samt SJÖI gjorda inspektionerna vid I 19 under 2017 då bland annat C SÄKINSP sammanfattade intrycket från MARKI inspektion på följande vis:

”C I 19 har en god uppfattning om sin verksamhetssäkerhet. I regel är säkerhetstänkandet en naturlig del av förbandets liv. Personalen visar en god kompetensnivå. Övningarna som inspekterades hade en god balans mellan övningsledarnas kompetens och övningens svårighetsgrad”.

Utöver det visar den vid I 19, av egna personalen gjorda, FM VIND undersökningen mycket högt förtroende för hur förbandet leds, sina närmaste chefer och sin arbetsmiljö samt ett högt resultat avseende att följa säkerhetsbestämmelser och använda skyddsutrustning.

FM nya avvikelshanteringssystem kräver ytterligare utveckling för att fullt ut bli ett hanterbart och fungerande system för personalen närmast soldaten och den verksamhet som bedrivs, särskilt förbandsövningar.

FMUK 2017-1 har redovisat att I 19 ej genomförde en lokal undersökning kring händelsen. Orsaken till detta var ett beslut och en styrning angiven av C SÄKINSP som istället beordrade att genomföra en central utredning (FMUK). Denna situation kan tolkas ha varit bidragande i FMUK 2017-1 slutsatser om en bristande säkerhetskultur vid I 19.

3. Uppgift för FMUK 2017-1

FMUK skall,

1. Klarlägga den direkta orsaken till aktuell händelse.
2. Analysera och klarlägga bakomliggande- och bidragande orsaker till aktuell händelse.
3. Efter genomförd undersökning lämna rapport med rekommendationer som ska förebygga och minska effekten av liknande händelser. FMUK ska till C SÄKINSP även redovisa erhållna erfarenheter och förslag till förbättringar vad avser metodik, teknik, planering, etcetera från genomförd undersökning.

Förband enligt nedan ställer personal till förfogande för organisation av FMUK.

HKV ställer överste Lars Hammarlund PROD till förfogande som ordförande.
C PROD ställer övrig personal till ordförandens förfogande.

4. Sammansättning av FMUK 2017-1:

Lars Hammarlund HKV PROD	ordförande
Tommy Andersson SÄKINSP	undersökningsledare
Svend Lindblom MarinB	sekreterare
Hanna Ström F7	sakkunnig
Mari Barsk A9	sakkunnig
Mikael Krantz Ing 2	sakkunnig
Michael Jarl HKV PROD (till 170620)	sekreterare
Per Holm FMTS	sakkunnig
Lars Svensson P7	sakkunnig
Stefan Ohlsson MSS	adj sakkunnig
Emil Mårtensson FM UndsäkC	adj sakkunnig
Mats Kullman HkpFlj	adj sakkunnig
Terje Fredriksson I 19	intervjuare

5. Redovisningar

Resultatet av FMUK 2017-1 arbete redovisades 2017-12-12 vid en föredragning för C SÄKINSP. Dessförinnan har FMUK 2017-1 genomfört faktaredovisning 2017-05-29.

FMUK har 2017-04-04 i muntlig delredovisning för C SÄKINSP, medvetandegjort densamma på allvarliga säkerhetsrisker. Redovisningen har skriftligen dokumenterats i H/R skrivelse, FM2017-7591:2 2017 FMUK BgBv-olyckan Boden Omedelbara åtgärder.

2018-01-26 redovisade C SÄKINSP resultatet av FMUK 2017-1 arbete respektive framtagna rekommendationer för ÖB och GD

6. C SÄKINSP rekommendationer

Försvarsmakten rekommenderas att

R1: Överväga att tilldela Försvarsmaktens förtjänstmedalj till personal som deltog i räddningsinsatsen på den sjunkna bärgningsbandvagnen med stort personligt mod och med fara för eget liv.

R 2: Genom stridskraftsheferna, inom ramen för av ÖB uttryckt ansvarskultur, fortsätta utvecklingen av verksamhetssäkerhetsarbetet.

Särskilt fokus ges till ”att våga och vilja rapportera”, vilket i sig stödjer att en god säkerhetskultur uppnås. Särskilt bör FM marksäkerhetsföreträdare ges order att fullfölja i Marksäkerhetsplan (FM 2017-13477:1) beordrad inriktning.

R 3: Överse det interna regelverket avseende vilotider för förare och vagnschefer. Fortsatt ska FM behov av att öva under realistiska förhållanden vara i fokus.

R 4: Överse utbildningsmaterialet Sömn & Vakenhet. Detta skall utgöra hjälp vid övningsplanering varvid programvaran för prediktering skall nyttjas.

R 5: Skapa rutiner för att systematiskt kontrollera och följa upp att beslut införs, genomförs och vidmakthålls.

R 6: Utveckla PRIO avvikelshanteringssystem så att den får ökad användarvänlighet och så att det går att göra relevanta sökningar i databasen.

R 7: Utveckla ett stödsystem för enkel och fältmässig registrering och lagring av kompetenser på individnivå. Detta skall inte ersätta behovet av fortsatt utveckling samt nyttjande av soldat-/befattningsbok (motsvarande).

R 8: Öka Försvarsmaktens kunskap avseende övergång vattendrag vintertid. I detta arbete bör även en översyn ske av gällande utbildningsplaner och säkerhetsreglemente.

R 9: Skapa rutin för att övningsledningsorganisationer framgent har kontrollerat att kartunderlag är korrekt och att all i övningarna deltagande personal känner till gällande restriktionsområden. Detta speciellt då vi nu åter övar utanför kända övningsområden på bland annat civil mark. Detta är att beakta i närtid inför bland annat AÖ 19 och FMÖ 20.

R 10: Utredda bärande av uniformsystem och personligt ballistiskt skydd för personal i stridsfordon och stridsvagn.

R 11: Införa GPS med grafisk kartpresentation i samtliga stridsfordon 90 i drift. Detta får dock inte, bland annat av operationella skäl, ersätta utbildning i kartjänst och förmåga i orientering samt system för tröghetsnavigering.

R 12: Förtydliga ansvarsfördelningen i interna regelverk mellan förare och vagnchef så att de speglar fördelningen av uppgifter vid körning.

R 13: Utvärdera och överse plan (FM 2015-9631:4) avseende nödluftsystem till stridsfordonspersonal och ge order för hur nödluftsystemet fortsatt ska användas. I detta arbete skall dyksäkerhetsorder 2017:04, (FM 2016-15185:7) beaktas.

R 14: Utredda om utbildning i evakuering under vatten ska genomföras samt fastställa eventuella utbildningsanvisningar.

R 15: Utredda möjligheten att installera ett system för nödbelysning vid utrymning.

R 16: Kontrollera och ge order för fortsatt arbete med återkoppling till rapport efter systemtillsyn stridsfordon 90 (FM 2007-10-30. 19 880:77041).

R 17: Fullfölja i Marksäkerhetsplan (FM 2017-13477:1) beordrad verksamhet avseende genomförande av förbandsövningar. Innebärande bland annat att förbandsinstruktörer ges tillräcklig handledning och utbildning. Som SÅKINSP tidigare beskrivit, bland annat i årsredovisning, är FM inne i ett omfattande generationsskifte bland våra officerare. Detta innebär att många av dagens officerare inte har den erfarenhet som krävs för att i olika roller och befattningar leda strid med skarp ammunition respektive förbandsövningar. Detta kräver att våra yngre officerare ges utbildning och handledning av äldre kollegor, för att verka som bland annat förbandsinstruktör.

R 18: Säkerhetsinspektören medverkar i av FLYGI initierad fråga relativt Överbefälhavaren avseende organisation och ansvar för att systematiskt kontrollera och följa upp att rekommendationer från Statens Haverikommission (SHK) respektive egna FMUK genomförs och vidmakthålls.

C I 19 rekommenderas att:

R 19: Uppmuntra att rapportering och hantering av avvikelser (OTM) tas emot positivt på samtliga nivåer inom förbandet.

R 20: Kontrollera egna rutiner så att avvikelser (OTM) blir omhändertagna på ett systematiskt sätt omfattande identifiering, rapportering, undersökning, åtgärder samt uppföljning. Detta med koppling till och med stöd av FM centralt ledda utveckling av PRIO avvikelshanteringssystem (Se även R6).

7. Beslut

C SÄKINSP överlämnar framtagna rekommendationer, baserat på FMUK 2017-1 redovisning samt rapport, till ÖB för beredning och beslut.

Vidtagna och planerade åtgärder redovisas för C SÄKINSP före 2018-10-01.

Beslut i detta ärende har fattats av överste Christer Tistam. I den slutgiltiga handläggningen har deltagit överstelöjtnant Jörgen Forsberg och som föredragande överstelöjtnant Lars-Gunnar Falk.

Chef för Försvarsmaktens säkerhetsinspektion

Lars-Gunnar Falk

Sändlista

Inom HKV

ÖB

GD

C LEDS (fyra ex. varav ett ex för LEDS PERS, ett ex för LEDS KOMM och ett ex för LEDS JUR)

C PROD (två ex. varav ett för Arméchefen)

I 19

För kännedom

MSS

FMTS (avsett för FM huvudskyddsombud Stefan Nilsson)

Statens Haverikommission (info@havkom.se)

OFR O/FM (info@officersförbundet.se)

För kännedom inom HKV

C INS

SÄKINSP

PROD ARMÉ (avsett för Marksäk)